

Systemové změny v řízení o ústavní stížnosti

ONDŘEJ VODEHNAL*

Systemic Changes in Constitutional Complaint Proceedings in the Czech Republic

Summary: The Czech Republic (and briefly the Czechoslovak Federal Republic before that) has gained more than thirty years of experience with the institution of constitutional complaint. During that time, both its legal basis and practice have changed in various respects. The aim of this article is to bring several proposals for systemic changes in the constitutional complaint proceeding so that the protection of fundamental rights and freedoms by the Constitutional Court is more effective than before. The effectiveness of the protection of the rights and freedoms of complainants is the primary aspect of the article. Proposals to “relieve” the burden on the Constitutional Court are only a secondary, albeit undoubtedly welcome, effect.

Keywords: Constitutional judiciary, constitutional complaint, constitutional complaint proceeding

DOI: <https://doi.org/10.71372/AWYS4329>

Tento příspěvek si klade za cíl představit některé systémové změny, jež jsou opakovaně navrhovány v odborné diskusi a jež by mohly mít zásadní dopad na stávající podobu řízení o ústavní stížnosti. Tyto navrhované změny se autor pokusí zhodnotit, tj. posoudit vhodnost jejich zakotvení do české právní úpravy a praxe, příp. sám modifikovat tak, aby se jednalo o změny co nejvhodnější. Dále autor nastíní vlastní návrh dalších úprav, k nimž by v rámci řízení o ústavní stížnosti mohlo dojít tak, aby ÚS co nejlépe dostál svému poslání ochránce ústavnosti.

Snahou autora není předložit návrh na snížení zátěže ÚS spojené s vyřizováním téměř 4000 ústavních stížností ročně, byť pochopitelně i takový efekt by jistě byl žádoucí. Tohoto výsledku však lze alespoň částečně dosáhnout i změnou koncepce mimořádných opravných prostředků. Kupříkladu hojně

diskutovanou je povinnost ÚS rozhodovat o ústavních stížnostech proti rozhodnutím odvolacích soudů ve věcech, v nichž není přípustné dovolání, typicky se jedná o některé rodinně-právní věci, o spory o peněžitě plnění nepřevyšující 50 000 Kč a věci týkající se náhrady nákladů řízení.¹ V takových věcech je ÚS často nucen suplovat roli dovolacího soudu a sjednocovat judikaturu obecných soudů. Pokud by tyto výluky z přípustnosti dovolání byly odstraněny, bylo by patrně možno očekávat alespoň částečné snížení počtu podaných ústavních stížností.

Selekce nápadu

Statistické údaje² nasvědčují tomu, že odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost je jednoznačně nejčastějším způsobem rozhodnutí o ústavní stížnosti:

* Autor je soudcem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě, jakož i doktorandem na katedře ústavního práva Právnické fakultě Univerzity Karlovy. E-mail: o.vodehnal@seznam.cz.

¹ Srov. výluky z přípustnosti dovolání zejména v § 238 odst. 1 písm. a), c), h) OSŘ.

² Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2023. In: Ročenka Ústavního soudu 2023. Brno: Ústavní soud, 2024, str. 56–57. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Rocenky/Rocenka_US_2023_elektronicka_desktop.pdf. Dále Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2024. In: Ročenka Ústavního soudu 2024. Brno: Ústavní soud, 2025, str. 56–57. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Rocenky/Rocenka_US_2024_desktop.pdf.

	Počet rozhodnutí o ústavních stížnostech	Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	Vyhověno	Zamítnuto
2023	3423	2524 (73,7 %)	159 (4,6 %)	21 (0,6 %)
2024	3677	2673 (72,7 %)	185 (5 %)	37 (1 %)

V souvislosti s „nadprodukcí“ odmítavých usnesení ÚS se nabízí otázka, zda by ÚS měl být oprávněn k výběru kauz, jež připustí k meritornímu přezkumu, s tím, že ostatní případy by odmítal usnesením bez odůvodnění (či s jen velmi stručným odůvodněním).

Jako hlavní zdroj inspirace pro takovou právní úpravu by mohlo být považováno nastavení systému výběru věcí k rozhodnutí Nejvyšším soudem USA.

Rízení před americkým Nejvyšším soudem je založeno na modelu selekce nazývaném někdy též *white list*. Soud se bude zabývat pouze těmi případy, které výslovně k projednání vybere, a tím je zařadí na pomyslný bílý seznam. Právní úprava přitom nepředepisuje žádná kritéria, podle nichž by měly být případy vybírány. Výběr, spočívající v udělení tzv. *certiorari*, je tak zcela na volném uvážení soudců. Věc je zařazena k projednání v případě, že pro udělení *certiorari* hlasují čtyři soudci z celkového počtu devíti soudců.³ V USA je považováno za nepřijatelné, aby soudci diskutovali o případech před rozhodnutím o *certiorari*.⁴

I v ČR se nachází zastánci pro výběr případů k meritornímu projednání ÚS. Např. V. Šimíček argumentuje, že je vhodnější i férovější k účastníkům řízení, jestliže ÚS sdělí, že si předložený případ nevybral k meritornímu rozhodování, než když se formou usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost snaží daný problém vyřešit. To totiž znejišťuje právní praxi v tom smyslu, zda se skutečně jedná o precedenční rozhodnutí, které by mělo být bráno jako závazné do budoucna, anebo se jedná o ojedinělý názor, k němuž není třeba přihlížet.⁵ M. Bobek kritizuje nejednotnost judikatury danou množstvím různě odůvodňovaných usnesení o odmítnutí

ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost a pléduje pro možnost výběru ústavních stížností, jež budou připuštěny k meritornímu projednání (*certiorari*), za současného posílení rozhodování v plénu.⁶

Přestože by zavedení selekce nápadu v řízení o ústavní stížnosti nepochybně vedlo k určitému sjednocení judikatury ÚS, mám za to, že tento institut, bez jakýchkoliv zákonem stanovených kritérií pro výběr či nevýběr případu k meritornímu projednání, nelze v českém právním prostředí považovat za vhodný nástroj, pokud by měl být zcela ponechán na vůli (která by mohla snadno vést i k libovůli) soudců ÚS. Jednak takový institut nemá v ČR tradici, jednak výrazně zvyšuje riziko odepření spravedlnosti v případě, kdy by ÚS zasáhnout měl. Další nevýhodou takového přístupu je riziko postupného snižování důvěry občanů ve stát a jeho instituce, včetně institucí moci soudní. Stěžovatelé totiž nebudou vědět, proč právě v jejich případě ústavní stížnost nebyla připuštěna k meritornímu přezkumu.

Jak uvádí J. Benák, „[m]á-li systém zajistit, že soud určité projedná určité druhy případů, je z povahy věci vyloučeno, aby měl soud volnou úvahu, kterými případy se bude zabývat. (...) Ústavní soud by byl tak v podobném postavení jako postava krále z Malého prince. Podobně jako je král všemocný a může poroučet i Slunci, za předpokladu, že bude současně moudrým králem, který ví, kdy mu může poroučet, byl by Ústavní soud soudem, který si může zcela volně vybírat případy k projednání, ale musí být současně moudrým soudem, který ví, že si některé případy vybrat musí.“⁷

Navzdory právě vyslovenému však lze konstatovat, že i v současné praxi ÚS k faktické selekci nápadu dochází, a to skrze institut odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost.⁸

³ Srov. SOMMER, U. *Supreme Court Agenda Setting: Strategic Behavior during Case Selection*. Palgrave Macmillan, 2014, str. 11–28. Cit. in: BENÁK, J. Mají soudci českého Ústavního soudu prostor pro strategický výběr případů k projednání? *Jurisprudence*, 2018, č. 2, str. 32–38.

⁴ PERRY, H. W. *Deciding to decide: agenda setting in the United States Supreme Court*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1991, str. 146–149. Cit. in: BENÁK, J. Mají soudci českého Ústavního soudu prostor pro strategický výběr případů k projednání? *Jurisprudence*, 2018, č. 2, str. 32–38.

⁵ ŠIMÍČEK, V. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018, str. 168. Dále srov. ŠIMÍČEK, V. Hranice přezkumu rozhodnutí obecných soudů ústavním soudem v řízení o ústavní stížnosti. In: *Hranice přezkumu rozhodnutí obecných soudů ústavním soudem v řízení o ústavní stížnosti: Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky ve spolupráci s Benátskou komisí Rady Evropy*. 1. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 112.

⁶ BOBEK, M. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, M. – KÜHN, Z. *Judikatura a právní argumentace*. 3. vydání, přepracované a aktualizované. Praha: Auditorium, 2024, str. 426–432.

⁷ BENÁK, J. *Možnosti snížení nápadu ústavních stížností*. Diplomová práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2010, str. 28.

⁸ Připustil to např. i bývalý předseda ÚS. Srov. RYCHETSKÝ, P. Hlavní problémy českého ústavního soudnictví a možné způsoby jeho řešení. In: KYSELA, J. (ed.) *Zákon o Ústavním soudu po třinácti letech*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 13–19.

Zakotvení definice zjevné neopodstatněnosti

Institut zjevné neopodstatněnosti v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále „ZÚS“), není nikterak definován. Posouzení, zda se o zjevně neopodstatněnou ústavní stížnost jedná, je tak ponecháno na nastavení judikacorních kritérií a rozhodování ÚS v každém jednotlivém případě. Zakotvení legální definice zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti by přitom mohlo přispět k větší předvídatelnosti postupu ÚS.

Při zakotvení legální definice tohoto institutu se z právních systémů v okolních státech může nabízet zejména právní úprava rakouská nebo německá. Polská právní úprava totiž umožňuje podat ústavní stížnost jen ve velmi omezeném množství případů – nelze napadnout rozhodnutí soudu či orgánu veřejné správy, nýbrž pouze normativní právní akt, na jehož základě byl onen individuální právní akt vydán.⁹ Slovenská úprava pak stejně jako česká neobsahuje legální definici zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti.

Ústavní soudní dvůr Rakouské republiky může stížnost proti rozhodnutí Azylového soudního dvora odmítnout, pokud stížnost nemá přiměřenou šanci na úspěch nebo nelze-li očekávat objasnění ústavněprávní otázky.¹⁰ Otázka existence přiměřené šance na úspěch je značně neurčitým kritériem, jehož převzetí do české právní úpravy nepovažují za vhodné. Očekávání objasnění ústavněprávní otázky naopak považují za vhodné nastavené kritérium promítající prospektivní funkci rozhodování dané instituce.

Podmínky přijetí (Annahme) ústavní stížnosti stanoví německá právní úprava tak, že ústavní stížnost má zásadní ústavněprávní význam, je-li třeba prosadit konkrétní práva vyjmenovaná v § 90 odst. 1 zákona o Spolkovém ústavním soudu¹¹ nebo jde o případ, kdy odmítnutím ústavní stížnosti stěžovatel utrpí zvlášť nepříznivou újmu.¹² Výčet konkrétních práv, jež je třeba prosadit, vytváří jakýsi nevhodný „žebříček“ základních práv, která hodna ochrany jsou a která nikoliv. Kritéria zásadního ústavněprávního významu nebo zvlášť nepříznivé újmy jako alternativních

podmínek neexistence zjevné neopodstatněnosti by naopak mohla být přenositelná do českého právního prostředí.

Další inspirační zdroj pro definování zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti by mohly představovat „filtrační mechanismy“ nejvyšších soudů. Civilní dovolání je přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.¹³

Ve správním soudnictví představuje jakousi „bránu“ na cestě k meritornímu přezkumu NSS institut přijatelnosti kasační stížnosti. Týká se pouze věcí, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, a dává prostor odmítnout pro nepřijatelnost takovou kasační stížnost, která svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele.¹⁴ Judikatura NSS se ustálila v tom, že kasační stížnost, u níž připadá v úvahu institut nepřijatelnosti ve smyslu § 104a SŘS, NSS přijme k meritornímu přezkumu v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to i) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo překonání judikatury, nebo ii) v případě zásadního právního pochybení krajského soudu. Zásadní právní pochybení krajského soudu je definováno tak, že a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, nebo b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.¹⁵

Kritéria uplatňovaná NSS ve vztahu k posouzení přijatelnosti kasační stížnosti dle § 104a SŘS se tak zdají být nastavena vhodněji než zákonné podmínky přípustnosti dovolání v civilních věcech. Kromě funkce sjednocení judikatury totiž výslovně připouští i korekci hrubého pochybení při výkladu hmotného či procesního práva. Přístup NS

⁹ Čl. 79 odst. 1 Ústavy Polské republiky. Srov. též SZMULIK, B. – SZYMANEK, J. *Introduction to the Constitution of the Republic of Poland*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, 2020, str. 115.

¹⁰ Čl. 144a Spolkového ústavního zákona Rakouské republiky.

¹¹ Bundesverfassungsgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 11. August 1993 (BGBl. I S. 1473), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 20. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 440) geändert worden ist.

¹² Ust. § 93a odst. 2 zákona o Spolkovém ústavním soudu.

¹³ Ust. § 237 OSŘ.

¹⁴ Ust. § 104a odst. 1 SŘS. Do 31. 3. 2021 dané ustanovení připouštělo institut nepřijatelnosti kasační stížnosti toliko pro věci mezinárodní ochrany.

¹⁵ Srov. zejména usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS.

k posuzování přípustnosti dovolání dle OSŘ je pak ze strany ÚS opakovaně kritizován, naproti tomu autorovi dosud není znám ani jeden případ, kdy by ÚS zrušil usnesení NSS o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost.

Sjednocování judikatury obecných soudů je především úkolem NS a NSS. Pokud by se měla nastavit podobná kritéria pro neodmítnutí ústavní stížnosti jako v případě přípustnosti dovolání nebo přijatelnosti kasační stížnosti, fakticky by kromě nejvyšších soudů byl ještě dalším, „vyšším“ sjednocovatelem ÚS. Po ÚS nelze vyžadovat (a bylo by značně nesystémové), aby suploval roli těchto institucí. Proto posuzování (ne)existence zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti prizmatem nutnosti sjednotit judikaturu obecných soudů není žádoucí.

To nicméně nebrání tomu, aby ÚS napravoval excesy nejvyšších soudů při sjednocování judikatury mající ústavněprávní rozměr. Tak už ostatně v současné době činí, a to např. dojde-li k závěru, že NS vadně shledal podané dovolání nepřijatelným, a tudíž porušil právo stěžovatele na přístup k soudu,¹⁶ popř. pokud tříčlenný senát NS navzdory splnění zákonných podmínek věc nepředloží velkému senátu NS, čímž poruší právo stěžovatele na zákonného soudce.¹⁷

Ve vztahu ke sjednocování judikatury se tak jako důvod pro neodmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost nabízí toliko nutnost sjednotit vlastní judikaturu ÚS. Judikatura vrcholných soudů, ÚS nevyjímaje, totiž působí jednak retrospektivně, jednak prospektivně. Přestože kontinentální právní kultura je bližší retrospektivní působení judikatury, v poslední době se i zde stále více posiluje i prvek prospektivní.¹⁸ Předvídatelná a konzistentní judikatura ÚS posiluje princip právní jistoty a kromě toho může být zásadním faktorem bránícím podávání zjevně bezúspěšných ústavních stížností.

Pro účely posuzování zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti ovšem nelze bez dalšího převzít veškeré podmínky přípustnosti civilního dovolání nebo přijatelnosti kasační stížnosti (v „samosoudcovských“ věcech). Zejména podmínka, že se jedná o věc dosud judikatorně neřešenou, se pro řízení o ústavní stížnosti jeví jako nepoužitelná. Zakotvením takové podmínky by byla popřena shora vyslovená východiska týkající se odlišné

úlohy ÚS a nejvyšších soudů. Jako zjevně neopodstatněná by totiž nemohla být odmítnuta ani taková ústavní stížnost, která se týká věci sice ÚS dosud neřešené, nicméně postrádající jakýkoliv ústavněprávní rozměr.

Pro otázky, které dosud nejsou judikaturou ÚS řešeny, by se proto mělo uplatnit kritérium existence ústavněprávní dimenze.

Při vymezení podmínek zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti je třeba mít na paměti hlavní úlohu ÚS, kterou představuje ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Jedná se o promítnutí retrospektivní funkce judikatury vrcholných soudů. ÚS je tedy povinen poskytnout ochranu základním právům a svobodám, jestliže na nich byl stěžovatel zkrácen (a jestliže podá bezvadnou ústavní stížnost), bez ohledu na to, nakolik takové rozhodnutí bude mít precedenční význam, tj. i kdyby takové rozhodnutí bylo pro budoucí rozhodovací praxi bez významu.

V tomto ohledu se nabízí zákonné zakotvení další podmínky pro shledání ústavní stížnosti zjevně neopodstatněnou podobně, jak ji samotný ÚS vymezil ve své judikatuře,¹⁹ tj. jestliže napadené rozhodnutí, opatření či jiný zásah orgánu veřejné moci není vzhledem ke své povaze, namítaným vadám svým či vadám předcházejícího řízení způsobilý porušit základní práva a svobody stěžovatele. Jednalo by se tudíž o případy, kdy ústavní stížnost postrádá ústavněprávní dimenzi, popř. přes její ústavněprávní dimenzi zjevná neopodstatněnost vyplývá z předchozích rozhodnutí ÚS řešících shodnou či obdobnou právní problematiku.

Současně je však třeba i negativní vymezení, tj. stanovení případů, kdy ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost odmítnout nelze. V tomto směru se nabízí inspirace německou právní úpravou, tj. stanovení výluky z odmítnutí ústavní stížnosti pro případ existence otázky zásadního ústavněprávního významu. Toto kritérium by do určité míry mohlo suplovat selekci nápadu – ÚS by si na základě tohoto ustanovení mohl vybírat z hlediska ústavního práva zásadní případy a o nich meritorně rozhodovat. Dalším případem, kdy by ústavní stížnost neměla být odmítnuta, je nutnost sjednocení nebo překonání vlastní judikatury ÚS. Poslední situaci, kdy by ústavní stížnost měla být meritorně projednána, je po vzoru německé právní

¹⁶ Srov. např. náleze ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. I. ÚS 1585/23.

¹⁷ Např. náleze ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3416/20 (N 104/106 SbNU 181).

¹⁸ Srov. např. BOBEK, M. Několik poznámek k selekci nápadu před nejvyššími a ústavními soudy. In: KYSELA, J. (ed.) *Zákon o Ústavním soudu po třinácti letech*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 128–147. Dále srov. např. KÜHN, Z. *Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002, str. 303–305.

¹⁹ Např. usnesení ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. III. ÚS 9/07, nebo bod 10 usnesení ze dne 3. 10. 2024, sp. zn. II. ÚS 2167/24.

úpravy²⁰ předpoklad zvlášť nepříznivé újmy stěžovatele v případě jejího odmítnutí. Jedná se tedy o korekci zvlášť nepříznivých dopadů do práv stěžovatelů.

De lege ferenda se tak nabízí zakotvení následujícího ustanovení ZÚS týkajícího se zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti: „(1) Ústavní soud odmítne ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, jestliže napadené rozhodnutí, opatření či jiný zásah orgánu veřejné moci: a) není vzhledem ke své povaze, namítaným vadám svým či vadám předcházejícího řízení způsobilé porušit základní práva a svobody stěžovatele, nebo b) je v souladu se stávající rozhodovací praxí Ústavního soudu. (2) Ústavní soud neodmítne ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, jestliže a) jejím předmětem je Ústavním soudem dosud neposuzovaná otázka zásadního ústavněprávního významu, b) předmětná právní otázka je ve stávající rozhodovací praxi Ústavního soudu řešena rozdílně nebo je třeba tuto rozhodovací praxi překonat, nebo c) stěžovatel by takovým odmítnutím utrpěl zvlášť nepříznivou újmu.“

Navrhovanou zákonnou úpravou by zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti byla vymezena tak, aby na jedné straně ÚS nebyl nucen meritorně posuzovat věci nemající ústavněprávní dimenzi, na straně druhé aby byla zaručena ochrana základních práv a svobod stěžovatelů a rovněž byly dány předpoklady pro sjednocování vlastní judikatury ÚS.

Upuštění od odůvodnění usnesení o odmítnutí dle § 43 odst. 3 ZÚS

Se selekcí nápadu souvisí i možnost neodůvodnit usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti dle § 43 odst. 3 ZÚS. Dle tohoto ustanovení musí být takové usnesení písemně vyhotoveno, stručně odůvodněno uvedením zákonného důvodu, pro který se návrh odmítá, a musí obsahovat poučení, že odvolání není přípustné.

Dané ustanovení, v současné podobě účinné od 1. 1. 2013 (do novely provedené zákonem č. 404/2012 Sb. byly požadavky na odůvodnění zjevně širší, neboť zde bylo mimo jiné stanoveno, že toto usnesení musí být „odůvodněno“), se vztahuje na odmítnutí ústavní stížnosti podle obou předchozích

odstavců, tj. jak pro určitou procesní překážku, tak i pro zjevnou neopodstatněnost.

ÚS však možnost neodůvodňovat odmítací usnesení nevyužívá, což je leckdy terčem kritiky odborné veřejnosti.²¹

Pokud by se dané pravidlo v praxi začalo uplatňovat, ÚS by dle zastánců tohoto přístupu měl více prostoru věnovat se zásadním kauzám, o nichž by rozhodoval meritorně. Dále by mělo dojít ke zvýšení jednoty rozhodování ÚS.

Dle § 43 odst. 3 ZÚS by bylo možno upustit od odůvodnění nejen usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné, ale i usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti z běžných procesních důvodů. Přestože se odborná debata vede zejména ve vztahu k usnesením o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost, kterých je výrazně více než „prostých“ usnesení o odmítnutí z důvodů procesních vad návrhu ve smyslu § 43 odst. 1 ZÚS, výhody i nevýhody obou možností (tj. zda odůvodňovat, nebo nikoliv) se v zásadě vztahují k oběma těmto kategoriím. Mám za to, že není vhodné ani u jedné z těchto kategorií odmítavých usnesení upouštět od odůvodnění.

V této souvislosti lze citovat z důvodů uvedených v nálezu ÚS,²² kterým bylo zrušeno tehdejší znění § 243c odst. 2 OSŘ umožňující neodůvodňovat některá usnesení o odmítnutí dovolání pro nepřípustnost (zejména jestliže NS dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí nemá ve věci samé po právní stránce zásadní význam): „Argument, že odmítnutí dovolání v občanském soudním řízení bez odůvodnění přispěje k rozhodování soudů v přiměřené době (což je cíl nepochybně legitimní), rovněž podle přesvědčení Ústavního soudu neobstojí. Omezení práva účastníka dovolacího řízení v civilních věcech dozvědět se důvod, proč Nejvyšší soud rozhodl tak, jak rozhodl, může deklarovanému cíli posloužit jen minimálně (pokud vůbec). Uvedení stručných důvodů, o které Nejvyšší soud své odmítavé rozhodnutí opřel (např. citací judikátů tohoto soudu, které věc řeší, a pro jejichž změnu či odchýlení se od nich neshledal soud důvod), nemohou Nejvyšší soud zatížit významným způsobem, a tedy ani významně ovlivnit celkovou délku soudního řízení; omezení práv účastníka dovolacího řízení se tedy jeví být zjevně nepřiměřeným sledovanému cíli. V této souvislosti lze připomenout

²⁰ Ust. § 93a odst. 2 zákona o Spolkovém ústavním soudu.

²¹ Srov. např. BOBEK, M. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, M. – KÜHN, Z. *Judikatura a právní argumentace*. 3. vydání, přepracované a aktualizované. Praha: Auditorium, 2024, str. 426; dále též JIRSA, J. *Neklidná doba potřebuje klidnou justici*. Internetový článek. 24. 11. 2023. Dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/neklidna-doba-potrebuje-klidnou-justici>; ŠUK, P. *Ústavní soud na rozcestí*. Internetový článek. 7. 6. 2023. Dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/ustavni-soud-na-rozcesti>.

²² Jedná se o náleze ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 1/03, č. 153/2004 Sb.

i názor vyjádřený v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Delcourt (1970 A 11, § 25), podle něhož v demokratické společnosti zaujímá právo na řádný chod justice tak závažné místo, že je není možné obětovat vhodnosti. Spravedlnost nejen musí být vykonávána, ale rovněž musí být viditelná, že je vykonávána.“

ÚS by tak změnou svého přístupu popřel svoji vlastní judikaturu (byť staršího data).

Jak upozorňuje D. Zemanová,²³ nejvíce času se v praxi stráví samotným procesem rozhodování, tj. úvahami nad opodstatněností věci, ať už se usnesení odůvodňuje, nebo ne. Usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost pak leckdy obsahují zbytečně dlouhé pasáže shrnující obecné závěry judikatury. Navíc pro odůvodnění odmítavého usnesení lze leckdy převzít značnou část písemné přípravy (shrnutí věci asistentem soudce), což nemusí být časově náročné. Příprava odůvodnění pak nutí autora konceptu přemýšlet nad důvodností svých závěrů a jejich případnými slablinami. Nadto nejednotnost judikatury není příčinou odůvodňování odmítavých usnesení – existence odůvodnění pouze umožní tuto nekonzistentnost odhalit.

D. Zemanová rovněž poukazuje na to, že ÚS by měl představovat jakýsi vzor pro rozhodovací činnost ostatních orgánů veřejné moci, jakož i na to, že upuštěním od odůvodňování odmítavých usnesení by nebylo možné efektivně kontrolovat rozhodovací činnost ÚS ze strany veřejnosti či akademické obce.²⁴

Veškeré shora uvedené argumenty považuji za zásadní a mám za to, že nevýhody upuštění od odůvodňování odmítavých usnesení (mezi něž lze rovněž řadit i pokles důvěry veřejnosti v ÚS a jeho rozhodování, jakož i obecně v justici) by převážily nad přínosy. Pokud by ÚS svoji stávající praxi změnil a tato usnesení by přestal odůvodňovat, patrně by se ještě rozšířil prostor pro faktickou selekci nápadu bez zákonem nastavených kritérií, což obecně považuji za nežádoucí jev.

Proto se kloním k zachování odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti, ať

už pro zjevnou neopodstatněnost dle § 43 odst. 2 písm. a) ZÚS, nebo z procesních důvodů ve smyslu § 43 odst. 1 ZÚS. Od věci by však nebylo zkrácení rozsahu takových usnesení, vypuštění pasáží o obecných judikatorních východiscích²⁵ a pouze stručné a jasné uvedení důvodů odmítnutí návrhu.

V úvahu rovněž přichází zakotvení obdobného pravidla jako ve slovenské právní úpravě.²⁶ Ta u hromadných návrhů ve skutkově a právně obdobných případech výslovně umožňuje, aby slovenský ústavní soud toliko poukázal na svoje starší rozhodnutí ve skutkově a právně obdobné věci obsahující řádné odůvodnění.

Změna počtu a složení senátů

V současnosti u ÚS působí čtyři tříčlenné senáty. To je předmětem kritiky zejména z důvodu nejednotnosti judikatury. Podobně se ve veřejné debatě občas objeví argument,²⁷ že pouze dva soudci ÚS tvořící většinu v jednom senátu mohou přijímat zcela zásadní nálezy, kupříkladu i překonávající judikaturu velkého senátu NS či rozšířeného senátu NSS – tato rozhodnutí velkých (rozšířených) senátů nejvyšších soudů jsou přitom přijímána ve výrazně vyšším počtu soudců než rozhodnutí senátu ÚS.

Přínejmenším posledně jmenovanou výtku by přitom bylo možno vyřešit prostou organizační změnou, jež je v rukou samotného pléna ÚS. To by si mohlo vyhradit rozhodování o ústavních stížnostech proti rozhodnutím vydaným velkými senáty kolegií NS či rozšířenými senáty NSS. Taková ustanovení přitom dřívější rozhodnutí pléna o atrahování působnosti obsahovala.²⁸ V aktuálně účinném rozhodnutí pléna o atrahování působnosti²⁹ však podobná ustanovení pohříchu absentují.

Na druhou stranu lze kvitovat postup ÚS, který zejména v poslední době na základě jednomyslných návrhů senátů předkládá plénu³⁰ ústavní stížnosti v právně významných věcech. Kupříkladu se jedná o věci

²³ ZEMANOVÁ, D. Nastal čas pro upuštění od odůvodnění odmítavých usnesení Ústavním soudem? In: ŠIMÍČEK, V. (ed.) *30 let ústavního soudnictví*. Praha: Leges, 2024, str. 257–259.

²⁴ Ibid., str. 259–260.

²⁵ Z. Kühn používá termín judikatorní koláže. Ty vypadají tak, že soud převezme do vlastního odůvodnění rozsáhlé pasáže z jednoho či více judikátů, na které pak naváže zpravidla velmi chudé odůvodnění vlastního rozhodnutí. Další možností tzv. judikatorní koláže je dlouhá citace judikátů formulujících zpravidla velmi obecné principy, na které pak velmi vzdáleně navazuje jádro relevantní právní argumentace. Srov. KÜHN, Z. Zdroje a styl odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu. In: ŠIMÍČEK, V. (ed.) *30 let ústavního soudnictví*. Praha: Leges, 2024, str. 249–250.

²⁶ Úst. § 66 odst. 1 věta druhá zákona č. 314/2018 Z. z., o Ústavním soude Slovenskej republiky.

²⁷ Srov. např. JIRSA, J. *Neklidná doba potřebuje klidnou justici*. Internetový článek. 24. 11. 2023. Dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/neklidna-doba-potrebuje-klidnou-justici>; ŠUK, P. *Ústavní soud na rozcestí*. Internetový článek. 7. 6. 2023. Dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/ustavni-soud-na-rozcesti>.

²⁸ Srov. např. čl. 1 odst. 1 písm. b) a c) rozhodnutí pléna ÚS o atrahování působnosti ze dne 9. 8. 2011, č. j. Org. 40/11, či ze dne 30. 10. 2012, č. j. Org. 49/12.

²⁹ Č. j. Org 24/14 ze dne 25. 3. 2014.

³⁰ V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. i) rozhodnutí pléna ÚS o atrahování působnosti č. j. Org 24/14 ze dne 25. 3. 2014.

mající potenciál ovlivnit značné množství podobných případů v budoucnu,³¹ o nutnost překonat ustálenou a dlouhodobou judikaturu obecných soudů,³² popř. rozhodnutí NS publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.³³ Rozhodnutí v podobně významné věci mající potenciál sjednotit rozhodovací praxi do budoucna má nepochybně vyšší legitimitu, jestliže je přijato plénem.

Větší jednoty rozhodování by však mohlo být dosaženo i snížením počtu rozhodujících senátů. V tomto ohledu se lze inspirovat německým modelem, tj. existencí dvou senátů o větším počtu členů (v Německu se jedná o dva osmičlenné senáty, soudců je celkem šestnáct).³⁴

S ohledem na lichý počet soudců ÚS je zřejmé, že by nemohly vzniknout dva stejně velké senáty, v nichž by zasedali všichni soudci. Nabízí se však možnost zřízení dvou sedmičlenných senátů s tím, že předseda ÚS by mohl být náhradníkem (za absentujícího soudce) pro oba senáty, popř. dočasným členem³⁵ jednoho z nich, event. obou těchto senátů. A. Gerloch předkládá rovněž do úvahy připadající návrh, že by předsedy obou sedmičlenných senátů byli místopředsedové ÚS.³⁶

Další možností je existence dvou šestičlenných senátů s tím, že všichni funkcionáři ÚS by byli náhradníky či dočasnými členy některého z těchto senátů.

Se snížením počtu senátů na dva se nabízí i zavedení specializace senátů. V úvahu by mohlo přicházet rozdělení nápadu mezi dva senáty po německém vzoru, kdy (zjednodušeně řečeno) první senát řeší zejména kontrolu norem a ústavní stížnosti ve věcech týkajících se základních práv a svobod a druhý senát projednává zejména spory mezi ústavními orgány či mezi spolkem a spolkovými

zeměmi, věci politických stran nebo otázky práva na samosprávu.³⁷

Podobné rozdělení nápadu je však pro české prostředí nevhodné. V ČR totiž z povahy věci absentují spory mezi spolkovými (federálními) a zemskými orgány. Pokud by jeden senát měl řešit „běžné“ ústavní stížnosti a druhý projednávat ústavní stížnosti týkající se práva na samosprávu nebo politických stran, nepoměr mezi zatížením jednotlivých senátů by byl naprosto diametrální. Lze si pak stěží představit, že kontrolu ústavnosti norem by místo pléna prováděl pouze senát. Rozdělení nápadu mezi dva senáty, podobné německému modelu, je tak dle mého názoru do českého prostředí jen stěží přenositelné.

V českém právním prostředí je patrně vhodnější rozdělení agendy mezi jednotlivé senáty na veřejné a soukromé právo. Jakkoliv platí, že soudce ÚS by měl být „univerzální“ a oplývat takovými odbornými znalostmi i nadhledem, jež mu umožní řešit jakýkoliv typ případu, nelze odhlédnout od skutečnosti, že téměř každý právník, soudce ÚS nevyjímaje, ve své profesní kariéře spíše tíhne k některému z právních odvětví. To lze jistě kompenzovat volbou asistentů především z právních odvětví, jež jsou soudci vzdálenější. Zavedením těchto specializací by nicméně mohlo dojít ke snížení množství případů, kdy soudce musí rozhodovat o ústavní stížnosti z oblasti (právního odvětví), která mu je velmi vzdálená, neřkuli cizí. Přesto by při zavedení takových specializací okruh nejruznějších odvětví, jimiž by se zabýval každý ze senátů, zůstal dostatečně široký.³⁸

Ze statistických dat³⁹ je patrné následující složení nápadu ústavních stížností v letech 2023 a 2024:

³¹ Např. usnesení ze dne 24. 7. 2024, sp. zn. I. ÚS 2450/23, a následně vedené plenární řízení sp. zn. Pl. ÚS 23/24 (problematika valorizace vnosu z výhradního majetku manžela do SJM), nebo usnesení ze dne 22. 5. 2024, sp. zn. III. ÚS 869/24, a následně vedené plenární řízení sp. zn. Pl. ÚS 17/24 (způsob vyhovění ústavní stížnosti poškozeného proti příliš mírnému trestu pro obviněného).

³² Např. usnesení ze dne 23. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 69/23, a následně vedené plenární řízení sp. zn. Pl. ÚS 14/24 (náhrada újmy sekundární obětí).

³³ Kupříkladu usnesení ze dne 26. 6. 2024, sp. zn. I. ÚS 2926/23, a následně vedené plenární řízení sp. zn. Pl. ÚS 26/24 (ochrana dobré pověsti právnických osob).

³⁴ Čl. 93 Základního zákona Spolkové republiky Německo.

³⁵ Dočasný člen senátu – předseda nebo místopředseda ÚS – má nižší nápad než zbývající členové senátu. Napadne-li věc dočasnému členovi senátu, zastoupí předsedu tohoto senátu. Dočasný člen senátu za určitých podmínek zastupuje stále členy senátu. Srov. rozvrh práce ÚS na období od 1. ledna 2025. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Vnitri_predpisy/Dokumenty_2025/Orq1-25_Rozvrh_pr%C3%A1ce_na_rok_2025.pdf.

³⁶ GERLOCH, A. Třicet let působení Ústavy a ústavní systém České republiky. *Správní právo*, 2023, č. 1–2, str. 3–9.

³⁷ Čl. 14 zákona o Spolkovém ústavním soudu.

³⁸ Stále by tak ÚS byl dostatečně daleko od neblahé praxe NS, kterou vystihl T. Richter. Velmi úzké specializace dle rozvrhu práce NS de facto vedou k situaci, že dva až tři soudci představující většinu v příslušném senátu mají v podstatě monopol na výklad „svých paragrafů“, a to vzhledem k jejich věku někdy dokonce na několik desítek let. Srov. RICHTER, T. Myšlenkové monopoly na vrcholných soudech. *Lidové noviny*, 23. 6. 2014, str. 15.

³⁹ Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2023. In: *Ročenka Ústavního soudu 2023*. Brno: Ústavní soud, 2024, str. 58. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Rocenky/Rocenka_US_2023_elektronicka_desktop.pdf. Dále též Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2024. In: *Ročenka Ústavního soudu 2024*. Brno: Ústavní soud, 2025, str. 58. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Rocenky/Rocenka_US_2024_desktop.pdf.

	Civilní	Trestní	Správní	Proti PČR a SZ	Ostatní
2023	58 %	24 %	14,5 %	2 %	1,5 %
2024	57 %	23 %	16 %	2,5 %	1,5 %

Pokud by se tedy jeden senát zabýval ústavními stížnostmi proti rozhodnutím soudů v civilních věcech (včetně věcí obchodních apod.) a druhý senát ústavními stížnostmi ve veškerých zbývajících případech, „civilní senát“ by sice byl zatíženější, nešlo by však o diametrální rozdíl.

Výhodou takového rozdělení agendy je pak snížení rizika nejednotnosti v rozhodování. Přestože by toto riziko patrně nebylo možno eliminovat, z povahy věci by pravděpodobnost judikatorního rozkolísání jednotlivých senátů byla výrazně nižší než za stávajícího stavu. Další výhodou by představovalo zvýšení legitimacy rozhodnutí přijatého větším počtem soudců.

Nevýhodou by pak bylo zásadní zvýšení počtu věcí (pokud se započítají i věci, v nichž soudce rozhoduje v senátu o případech, v nichž jako soudce zpravodaj působí jeho kolega z téhož senátu), o kterých by soudce rozhodoval. To však dle mého názoru lze kompenzovat posílením administrativního aparátu, např. rozšířením počtu asistentů soudce. Někteří asistenti by tak mohli převážně sledovat případy dalších soudců v témže senátu a se „svým“ soudcem diskutovat nad těmito věcmi.

Soudní poplatek

Podání ústavní stížnosti nepodléhá soudnímu poplatku. Čas od času se ve veřejné debatě objeví názor, že by ústavní stížnost měla být zpoplatněna. P. Rychetský v této souvislosti namítá,⁴⁰ že zpoplatnit ochranu ústavním pořádkem chráněných základních práv a svobod se nejeví z etických důvodů jako přijatelné.

Na druhou stranu lze argumentovat, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci a přitom řízení před obecnými soudy běžně podléhají soudním poplatkům.

Jako pádnější argument se jeví, že agenda spojená s vybíráním poplatků za podání ústavní stížnosti by ÚS značně administrativně zatížila, nemluvě o rozhodování o případných žádostech o osvobození od poplatku, které by bylo možno očekávat patrně

v nezanedbatelné míře. Je proto otázkou, zda by tento krok vedl k větší efektivitě v práci ÚS.

J. Benák v rámci snahy o odbřemenění ÚS navrhuje,⁴¹ že asistent soudce ÚS by ústavní stížnost prostudoval a poté, co by dospěl k závěru, že ústavní stížnost je sice přípustná, nemá ovšem naděje na úspěch, by zaslal stěžovateli přípis o tom, že dle stávající judikatury stížnost nemá šanci na úspěch. Pokud by stěžovatel v určité lhůtě neuvedl, že na stížnosti trvá, a nezaplatil poplatek, nastala by fikce zpětvzetí ústavní stížnosti a zastavení řízení.

Toto řešení nelze považovat za vhodné už s ohledem na ingerenci asistenta soudce v celém procesu. Stěžovatelé by mohli získávat dojem, že o jejich ústavní stížnosti namísto soudce rozhoduje asistent. Hrozilo by tak oslabení důvěry veřejnosti v rozhodování ÚS, nemluvě o „zesložňování“ procesu, k němuž by došlo tím, že by leckteří stěžovatelé soudní poplatek zaplatili a dalšími podáními se snažili přesvědčit ÚS nejen o důvodnosti, ale i o absenci zjevné neopodstatněnosti jejich ústavní stížnosti.

Naproti tomu lze uvažovat o inspiraci slovenskou právní úpravou, která se snaží omezit množství ústavních stížností podávaných notorickými stěžovateli. V případě ústavní stížnosti ve věci, jež je skutkově a právně obdobná věci, která už byla rozhodnuta, vyplývá ze slovenského zákona povinnost vybrat soudní poplatek u 11. a každé další ústavní stížnosti podané tímž stěžovatelem v jednom kalendářním roce.⁴² Podobné ustanovení by ve snaze o zabránění podávání mnoha zjevně bezúspěšných ústavních stížností tímž stěžovatelem mohlo být přejato i do ZÚS. Jako vhodnější se však jeví fakultativní, nikoliv obligatorní uložení poplatkové povinnosti. Vždy totiž mohou existovat důvody zvláštního zřetele hodné, pro které by uložení poplatkové povinnosti takovému stěžovateli mohlo být nepřiměřeně přísné.

Závěr

Článek se zabýval jednotlivými možnostmi systémových změn v řízení o ústavní stížnosti.

⁴⁰ RYCHETSKÝ, P. Hlavní problémy českého ústavního soudnictví a možné způsoby jeho řešení. In: KYSELA, J. (ed.) *Zákon o Ústavním soudu po třinácti letech*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 13–19.

⁴¹ BENÁK, J. *Možnosti snížení nápadu ústavních stížností*. Diplomová práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2010, str. 40–41.

⁴² Úst. § 72 zákona č. 314/2018 Z. z., o Ústavním soudu Slovenskej republiky.

Často diskutovaným tématem je zavedení selekce nápadu, tj. ÚS by si sám vybíral případy, které připustí k meritornímu přezkumu, a zbývající ústavní stížnosti by bez dalšího odmítal. Je otázkou, nakolik selekce nápadu fakticky probíhá již nyní v podobě odmítání ústavních stížností pro zjevnou neopodstatněnost. Pokud by však měla být zavedena zákonem výslovně připuštěná selekce nápadu bez jasných kritérií, které ústavní stížnosti budou připuštěny k meritornímu přezkumu a které nikoliv, a nadto bez nutnosti odůvodnit takové rozhodnutí, hrozilo by oslabení důvěry veřejnosti v právní stát a jeho instituce.

V praxi jsou velmi často odmítány ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost. Zákonodárce však tento institut nedefinoval. Pokusil jsem se o vlastní definici zjevné neopodstatněnosti, resp. koncept návrhu ustanovení ZÚS, jež by toto kvazimeritorní vyřízení ústavní stížnosti upravovalo: „(1) Ústavní soud odmítne ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, jestliže napadené rozhodnutí, opatření či jiný zásah orgánu veřejné moci: a) není vzhledem ke své povaze, namítaným vadám svým či vadám předcházejícího řízení způsobilé porušit základní práva a svobody stěžovatele, nebo b) je v souladu se stávající rozhodovací praxí Ústavního soudu. (2) Ústavní soud neodmítne ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, jestliže a) jejím předmětem je Ústavním soudem dosud neposuzovaná otázka zásadního ústavněprávního významu, b) předmětná právní otázka je ve stávající rozhodovací praxi Ústavního soudu řešena rozdílně nebo je třeba tuto rozhodovací praxi překonat, nebo c) stěžovatel by takovým odmítnutím utrpěl zvlášť nepříznivou újmu.“

Navrhovanou zákonnou úpravou by zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti byla vymezena tak, aby na jedné straně ÚS nebyl nucen meritorně posuzovat věci nemající ústavněprávní dimenzi, na straně druhé aby byla zaručena ochrana základních práv a svobod stěžovatelů a rovněž byly dány předpoklady pro sjednocování vlastní judikatury ÚS. Touto úpravou by měla být zachována jak prospektivní, tak i retrospektivní funkce působení judikatury ÚS.

Často diskutovaným tématem je, zda by měl ÚS využít možnosti dané mu zákonodárcem a upustit od odůvodňování odmítavých usnesení. Takový krok nepovažuji za vhodný, neboť může dojít k zásadnímu poklesu důvěry v ÚS, popř. v justici vůbec. Řešení

podle mého názoru spočívá ve vydávání stručnějších odmítavých usnesení (zejména usnesení o odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost). V nich by nebylo třeba odkazovat na množství judikatury, ale jen stručně a jasně vyjavit, proč ÚS v ústavní stížnosti napadeném rozhodnutí nespátřuje ústavněprávní dimenzi nebo nutnost překonat vlastní judikaturu.

Od věci by nebyla inspirace slovenskou právní úpravou, jež u hromadných návrhů ve skutkově a právně obdobných případech umožňuje slovenskému ústavnímu soudu poukázat na svoje starší rozhodnutí ve skutkově a právně obdobné věci obsahující řádné odůvodnění.

Článek rovněž navrhuje změnu v počtu a složení senátů ÚS. Místo čtyř tříčlenných senátů by bylo možné po vzoru německé právní úpravy zakotvit pouze dva senáty o větším počtu členů (šesti nebo sedmi). Jednotlivé senáty by pak měly specializaci na veřejné a soukromé právo, resp. jeden senát by řešil věci civilní (cca 57 % aktuálního nápadu ústavních stížností) a druhý senát veškeré zbývající případy (trestní, správní, stížnosti proti postupu policie a státního zastupitelství a dále věci ve zbytkové kategorii „ostatní“).

Ustavení pouze dvou početnějších senátů by pravděpodobně vedlo k větší jednotě judikatury i legitimitě rozhodnutí ÚS. Stinnou stránku by představovalo zvýšení celkového počtu věcí, o nichž jeden soudce rozhoduje, včetně těch, v nichž nepůsobí jako soudce zpravodaj. Tuto nevýhodu by dle mého názoru bylo možno kompenzovat posílením počtu asistentů soudců.

Vhodný by byl i návrat dřívějšího pravidla, že o ústavní stížnosti proti rozhodnutí velkých senátů kolegií NS či rozšířeného senátu NSS rozhoduje plénum ÚS, nikoliv senát.

Zavedení soudního poplatku z ústavní stížnosti by velmi pravděpodobně přineslo značné množství administrativy s patrně nepřilíš výrazným efektem spočívajícím ve snížení množství nápadu ústavních stížností. V úvahu by tak mohlo přicházet toliko zavedení možnosti ÚS uložit povinnost k zaplacení soudního poplatku v případě, že jeden stěžovatel v témže kalendářním roce překročí určité množství podaných ústavních stížností (např. 10).

Domnívám se, že přijetí alespoň některých z navrhovaných změn by mohlo zajistit účinnější ochranu základních práv a svobod v řízení o ústavní stížnosti.